

DATUM
2024-05-31
ERT DATUM
2024-03-05DIARIENR
2024/66-4
ER BETECKNING
U2024/00585Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16)

Statskontoret kommenterar i detta remissvar de förslag som har betydelse utifrån ett förvaltnings- och styrningsperspektiv. Statskontoret lämnar inga synpunkter på utredningens övriga förslag.

Statskontoret tillstyrker

- förslaget om ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux.

Statskontoret avstyrker

- att yrkesskola inrättas som ny utbildningsform
- att Statens skolinspektion ges i uppdrag att göra en kvalitetsgranskning av studiesituationen för elever med funktionsnedsättning som studerar inom komvux
- detaljstyrning av Skolverket
- att en delegation inrättas för implementering och utvärdering.

Statskontoret avstyrker utredningens förslag om att inrätta yrkesskola som ny utbildningsform

Statskontoret utesluter inte att förslaget om att inrätta yrkesskola som ny utbildningsform har förtjänster. Men utredningen har inte lyckats motivera behovet av den nya utbildningsformen och inte heller redogöra för konsekvenserna på ett övertygande sätt. Vi avstyrker därför förslaget i dess rådande form.

Behovet av en ny utbildningsform framgår inte tillräckligt tydligt

Statskontoret menar att utredningen inte tillräckligt har visat på behovet av att inrätta en ny utbildningsform. Det framgår inte av utredningen vilken typ av kompetens som det råder brist på och i vilken omfattning. Utredningen beskriver heller inte vilka utbildningar som saknas inom regionalt yrkesvux eller hur utbudet av andra yrkesutbildningar på gymnasial nivå ser ut, till exempel inom folkhögskolan eller arbetsmarknadsutbildningar. Det framgår heller inte i betänkandet hur förslaget löser problemet med för få sökande till vissa utbildningar.

Utredningen har inte tillräckligt belyst alternativa lösningar

Statskontoret menar vidare att utredningen inte tillräckligt har övervägt hur problemet kan lösas inom den nuvarande strukturen för vuxenutbildningen. Det hade exempelvis kunnat röra sig om åtgärder för att fler sökande från lägre prioriterade urvalsgrupper ska kunna antas till yrkesutbildning inom komvux. Samtidigt finns det andra förslag i betänkandet som också har i syfte att bredda och öka utbudet av yrkesinriktade utbildningar. Det kan därför finnas skäl att invänta eventuella effekter av dessa förslag innan andra åtgärder vidtas.

Utredningen har inte belyst risker med förslaget tillräckligt väl

Statskontoret saknar även ett resonemang om hur den yrkesinriktade utbildningen inom komvux kan komma att påverkas av att en ny mycket likartad skolform införs. Framför allt med tanke på att utredningen föreslår att yrkesskolans finansiering ska tas från anslaget till utbildning inom yrkesvux, yrkeshögskolan och högskolor och universitet varav hälften av summan ska tas från yrkesvux. Att endast flytta pengar från en form av utbildning till en annan som har i princip samma syfte kommer inte att öka utbudet av yrkesutbildad arbetskraft. Däremot kan finansieringsförslaget medföra negativa konsekvenser för utbudet av yrkesutbildningar inom komvux, vilket utredningen inte har beaktat. Det finns även en risk för konkurrens mellan olika yrkesutbildningar om den nya utbildningsformen införs.

Viktigt att organisatoriskt hålla isär tillsynen från statsbidragshanteringen om MYH ska vara förvaltningsmyndighet

I de fall som regeringen väljer att gå vidare med förslaget så delar Statskontoret utredningens bedömning att det är mest ändamålsenligt att Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) blir förvaltningsmyndighet för den nya utbildningsformen. Utredningen föreslår att MYH ska bedriva tillsyn över yrkesskolan samtidigt som myndigheten ska ha ett främjande uppdrag, fördela statsbidrag och beslutar om tillstånd. En fördel med ett sådant upplägg är att MYH kan använda resultatet från tillsynen vid fördelningen av bidrag eftersom det ger myndigheten bättre stöd vid prioriteringen av vilka anordnare som ska beviljas stöd. Men för att myndigheten

ska vara och upplevas som opartisk i både tillsynen och bidragshanteringen, menar Statskontoret, att det är viktigt att myndigheten organisatoriskt särskiljer tillsynen från statsbidragshanteringen.¹

Statskontoret avstyrker utredningens förslag om uppdrag till Skolinspektionen

Statskontoret avstyrker utredningens förslag att Statens skolinspektion ges i uppdrag att göra en kvalitetsgranskning av studiesituationen för elever med funktionsnedsättning som studerar inom komvux. Vi bedömer att förslaget innebär en styrning på en alltför detaljerad nivå. Statskontoret har tidigare konstaterat att regeringens styrning av Skolinspektionen lämnar ett stort utrymme för myndigheten att själv bestämma över sin verksamhet. Vi anser att det är ett lämpligt sätt att styra en myndighet med ett tillsynsuppdrag och att det därför är fortsatt viktigt att Skolinspektionen får bestämma över sina kommande granskningar.²

Statskontoret avstyrker detaljstyrning av Skolverket

Utredningen lämnar även flera förslag på detaljerade uppdrag till Skolverket. Statskontoret ställer sig kritisk till en sådan typ av styrning. En omfattande styrning med särskilda uppdrag riskerar nämligen att ta fokus från myndighetens övergripande uppdrag. Det finns därför anledning för regeringen att noga överväga varje nytt uppdrag till Skolverket.

Flera av de uppdrag till Skolverket som utredningen lämnar ryms dessutom inom Skolverkets instruktionsenliga uppdrag. Om regeringen ändå vill prioritera de områden som förslagen berör så anser Statskontoret att det är mer ändamålsenligt att regeringen ger Skolverket ett övergripande uppdrag där verket själv kan avgöra hur de kan arbeta med frågan på bästa sätt.

Statskontoret avstyrker förslaget om att inrätta en delegation för implementering och utvärdering

Utredningen föreslår att en kommitté i form av en delegation ska inrättas med uppdrag att implementera, följa upp och utvärdera nya reformer inom gymnasial yrkesutbildning för vuxna. Statskontoret avstyrker förslaget eftersom det redan finns etablerade aktörer som kan och bör utföra de uppgifter som delegationen föreslås göra, till en lägre kostnad. Det finns exempelvis flera utvärderingsmyndigheter som utredningen inte har övervägt. Bland dessa kan

¹ Statskontoret. (2012). *Tänk till om tillsynen. Om utformningen av statlig tillsyn.*

² Statskontoret. (2017:3). *Myndighetsanalys av Statens Skolinspektion.*

nämnas IFAU, vars huvudsakliga uppdrag är att utvärdera reformer inom utbildning och arbetsmarknad.

Statskontoret anser vidare att det upplägg som utredningen föreslår innebär att delegationens roll inte är tydligt, vilket i sin tur medför risk för dubbelarbete. Av betänkandet framgår nämligen att även andra myndigheter ska utföra uppgifter som delegationen föreslås utföra.

Statskontoret tillstyrker utredningens förslag om ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag för yrkesutbildning

Statskontoret tillstyrker utredningens förslag om ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag. Vi menar att det skulle minska administrationen eftersom kommunerna inte längre skulle behöva ansöka om grundbidraget. Kommunernas möjligheter att planera sin yrkesutbildning skulle även förbättras om grundbidraget delades ut på tre år i stället för ett år som är fallet idag.

Statskontoret har tidigare konstaterat att riktade statsbidrag kan försvåra kommuners och regioners planering, leda till kortsiktiga prioriteringar som inte överensstämmer med behoven samt vara administrativt betungande. Utbildning är dessutom det område som har flest riktade statsbidrag.³ Med utredningens förslag kan dessa negativa konsekvenser minska, men inte helt försvinna. För att ytterligare minska administrationen anser Statskontoret därför att regeringen bör gå ännu längre och helt ta bort de riktade statsbidrag som finns för yrkesutbildning i komvux och att kommunerna i stället kompenseras via det generella statsbidraget. Statskontoret har tidigare tillstyrkt ett sådant förslag.⁴

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Gabriel Brandström och utredare Sanna Kyhlbäck, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Sanna Kyhlbäck

³ Statskontoret. (2020). *Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och regioner 2019*.

⁴ Statskontoret. (2020). *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33)*. Dnr: 2020/135-4